

Svatá říše římská

- 12-13. st.
- vládne dynastie Štaufů (Fridrich I. Barbarossa, Fridrich II.)
- 1254 – vymírá tato dynastie
- poté 20 let bezvládí = interregnum
 - roste moc šlechty, chybí centrální vláda → politická roztříštěnost = partikularismus
 - existují samostatná hrabství, knížectví, markrabství... (každý svou vlastní vládu)
- 1257 – ustanoven nový způsob volby římsko-něm. krále → bude volen 7 kurfiřty = 7 nejmocnějších knížat (3 duchovní knížata, 4 světská)
 - duchovní: arcibiskup mohučský, trevírský, kolínský
 - světský: král český, falckrabě rýnský, vévoda saský, markrabě braniborský
 - schází se říšské stavy → rozhodují o záležitostech v zemi, jednali jako nezávislí panovníci
 - navrhovali kandidáty na císaře → navrhli toho, kdo byl nejslabší, bezvýznamný, aby neztratili svou moc a vliv
 - zvolili Rudolfa Habsburského (1273) – 1. Habsburk - v té době nevýznamný rod
 - Přemysl Otakar II. měl nastoupit, ale pro ně byl silný; ztratil tak území, které tím získal Rudolf

Albrecht

- syn Rudolfa Habsburského
- bojoval s Přemyslovci (Václav II. a III.)
- po Habsburcích → Lucemburkové (Karel IV.), Wittelsbackové
- Karel IV. – 1356 vydává Zlatou bulu → jednotící říšský zákoník - v ní:
 - jaké postavení má SŘŘ
 - pravomoci a funkce panovníka
 - volba panovníka – uzákoněna
 - 1. místo mezi 7. kurfiřty má český král
 - platila do roku 1806 (tzn. do zániku SŘŘ)
- SŘŘ – výboje proti Slovanům (na východ)

Itálie

- rozdrobena, nesjednocena
- vznikaly tzv. městské republiky = samostatná města (vlastní správa, zákony), vládla bohatá vrstva (patricové)
- města chtějí mít mezi sebou nej. postavení → boje
 - PŘ. Florence – finanční centrum celé Itálie, 1. manufaktura, podnikatelé
 - vládne rod Medici (=bohatí bankéři)
 - Benátky, Janov – přístavy → obchod. centra (dálkový obchod s Asií, Indií)
 - bohatá města
 - Benátky – Marco Polo - cestopis Milion
 - Milán – výroba suken a zbraní

Český stát za posledních Přemyslovců

- stabilizace, rozkvět státu
- končí boje o trůn
- vzniká nejvíce měst → jejich rozvoj
- dějiny Čech se nejvíce propojily s evropskými dějinami

Přemysl Otakar I.

- 1197-1230
- schopný, obratný diplomat a politik
- účastnil se bojů mezi Welfy a Štaufy
- 1198 – získal královský titul
- 1212 – Zlatá bula sicilská (od Fridricha II.)
 - dědičný královský titul
 - právo Čechů volit českého krále
 - král má právo investitury biskupů
 - územní rozsah českého království
 - právo českého krále volit římského císaře (1 ze 7 kurfiřtů)
- primogenitura – nastupuje nejstarší syn vládnoucího rodu
- znak: dvouocasý lev (dříve: svatováclavská orlice)
 - razí se nové mince (dříve: denáry) → od 1210 – brakteáty (jednostranná ražba)
- spory s církví (biskupem Ondřejem)
 - církev se chce osamostatnit
 - 1222 – konkordát – dohoda mezi panovníkem a církví (kompromis)
 - církev získala samostatnost a slíbila podporu panovníkovi
- vnější kolonizace, emfiteutické právo (dědičné)
- zakládá 13 královských měst
- vrcholí románská kultura

Václav I.

- 1230-1253
- vzal si manželku Kunhutu (dcera římského císaře)
- Čechy se stávají nejdůležitějším státem střední Evropy
- vnější kolonizace (SRŘ) – vzdělanost, kulturní a hospodářské přínosy
 - příchod horníků, řemeslníků
- útoky Turků a Tatarů → porazil; dostali se jen na hranici Moravy
- začátek těžby stříbra, rozkvět rytířské kultury a vzdělanosti
- sestra Václava I.: Anežka (poté byla prohlášena za svatou)
 - v Praze zakládala ženský klášter sv. Františka (řád františkánů)
 - počátky gotického umění

Přemysl Otakar II.

- 1253-1278
- král „železný a zlatý“
 - vojenská síla
 - nejbohatší přemyslovský panovník (nejbohatší)

- expanzivní politika (zisk nových území), sňatková politika (zisk území výhodnými sňatky)

Jaká území vlastní:

- 1. manželka: Markéta Babenberská → získává Rakousy
- díky dědictví: území Korutany a Kraňsko
- válka: proti Bélovi IV. → Přemysl vyhrál (1260 – bitva u Kressenbrunnu) – zisk Štýrska
- 1261 – rozvod s Markétou B., vzal si Kunhutu (vnučka Bély IV.)
- 1266 – území Chebska (tj. věno Kunhuty)
 - Čechy mají přístup k Jaderskému moři
 - České království má největší rozlohu
- účast na křížové výpravě do Pobaltí – zakládá Královec (Königsberg)
- v Čechách šlechta tvoří opozici proti přemyslovcům (v čele Záviš z Falkenštejna → povstání potlačeno)
- založil 25 královských měst
- podporoval kolonizaci, obchod, podnikání (vše co prospívá království)
- snaha stát se římsko-německým císařem → neúspěšné (místo něj: Rudolf Habsburský)
- spor Rudolfa X Přemysla
 - válka – začátek 1276
 - Rudolf má podporu SŘŘ a papeže-vyhrává → Přemysl přišel o jižní území (Zůstaly mu jen Čechy a Morava)
 - 1278 obnoven spor: bitva na Moravském poli
 - Přemysl umírá, Rudolf získává Moravu, Čechy přešly do správy Braniborů (Ota Braniborský – poručník Václava II.)
 - Václav II. vězněn na Bezdězu, 1283 osvobozen, šlechta ho vyplatila
 - 1278-1290: Braniboři v Čechách - úpadek, rozklad, zločinnost

Václav II.

- 1278(oficiálně 1283)-1305
- pod vlivem Záviše z Falkenštejna – vzal si Václavovu matku Kunhutu
- Záviš zinscenoval spiknutí proti Václavovi → neúspěšné, Záviš popraven
- největší rozkvět těžby stříbra (Kutná Hora)
 - v KH je 40% produkce stříbra v Evropě → Václav bohatl
- 1300 – lus regate montanorum
 - horní zákoník (pro horníky)
 - o: pracovní doba, plat, sociální zabezpečení
 - ražba mincí ve Vlašském dvoře v KH; pražské groše ze stříbra (v ražbě původně pomáhali Italští experti)
- vymření Piastovců v Polsku
 - zájem o polskou korunu, získává ji
 - oženil se s Eliškou Rejčkou
- 1301 – vymření Arpádovců v Uhrách
 - zájem o uherskou korunu pro svého syna Václava III.
 - Přemyslovci se stávají nejvýznamnějším rodem v Evropě
- 1304 – tažení do Uher

- Uhrové nespokojení + papež byl proti tomu, aby Václav II. měl polskou a uherskou korunu
→ Václav III. přichází o korunu
- 1305 – mírová jednání, Václav II. umírá
- podporoval vzdělanost (píše knihy, básně), zval si minnesängry
- rozkvět gotiky

Václav III.

- 1305-1306
- král český a polský (po svém otci)
- vzal si polskou šlechtičnu Violu Těšínskou
- polská šlechta vytváří odboj proti němu, jede do Polska uklidnit situaci, při tažení v Olomouci přenocuje, tam byl zabit
→ přemyslovci vymírají po meči
- poslední Přemyslovec Eliška Přemyslovna se vdala za Jana Lucemburského

Rudolf Habsburský

- 1306-1307
- spjat s přemyslovci – vzal si Elišku Rejčku
- neoblíbený, česká šlechta proti němu

Jindřich Korutanský

- 1307-1310
- manžel dcery Václava II.
- neklid v zemi, rozkrádání, zločinnost
 - nic nefunguje → české království strádá

LUCEMBURKOVÉ

Jan Lucemburský

- 1310-1346
- 1. Lucemburk, manžel Elišky Přemyslovny
- jeho otec Jindřich Lucemburský byl řím. císařem, dohodl sňatek Jana a Elišky Přemyslovny
- 1310 – tažení do Prahy, Prahu dobyl, sesadil Jindřicha Korutanského a stal se panovníkem v české zemi → „král cizinec“, protože většinou nebyl v českých zemích, hodně na válečných taženích
- 1310 – česká šlechta si vymohla vydání inauguračních diplomů
 - potvrdil moc šlechty, jeho moc oslabena
- hl. správy v českých zemích se ujal Jindřich z Lipé („nekorunovaný král“)
 - stal se manželem Elišky Rejčky
- Jindřich z Lipé se dostává do sporu s Janem Lucemburským
 - 1318 – domažlický mír - Jindřichovi z Lipé tím udělil správu Čech
- mimo Čech – na taženích získává území pro české země – získal: Chebsko, Horní Lužici (Německo – na sever od Čech), část Slezska, území na sever od Itálie

- Koruna království českého – nový název pro Čechy
- 1325 – nové mince (zlaté) – florény, název od Florencie (florény=dukáty)
 - k fr. dvoru posílá na výchovu Karla IV., ten r. 1333 získává do správy markrabství moravské a Karel IV. se postupně dostává do vlády a vládne spolu s J. Lucemburským
- 1344 – pražské biskupství povýšeno na arcibiskupství (→ odpoutání od SŘŘ)
 - 1. arcibiskup – Arnošt z Pardubic
- 1346 – Jan Lucemburský zemřel v bitvě u Kresčaku (bojoval na str. Francie)

Karel IV.

- 1346-1378
- syn Jana Lucemburského
- „otec vlasti“ – Čechy vzkvétaly, staly se centrem všeho dění-hl. Praha
- Bohemocentrismus (centrem všeho dění jsou Čechy)
- Pragocentrismus (centrum všeho dění je Praha)
- 1346 – stává se římskoněmeckým králem (v SŘŘ)
- 1355 – stává se císařem (v Římě-od papeže)
- 1. Císař a zároveň římskoněmecký král
- Za jeho vlády mír, vše řeší diplomaticky, výhodnými sňatky – naučil se u Francouzského dvora
- Obdiv k sv. Václavovi – tzv. „kult sv. Václava“ → zřízena svatováclavská koruna, v chrámu sv. Víta vzniká Svatováclavská kaple
- Nepreferoval žádnou z vrstev – k politice se dostávají zástupci všech vrstev, nikoho nechtěl naštvat
- 1355- snaha vydat Majestas Carolina – návrh zákoníku
 - Měl se týkat šlechty a jejich práv – ty se měla omezit → šlechta proti tomu, proto nakonec nevydáno
- 1356 – Zlatá bula (bula=královská pečeť)
 - Zákoník pro SŘŘ, platila až do poč. 19. St
 - Český král má nejdůležitější postavení mezi 7 kurfiřty

Zahraniční politika

- Snaha mít dobré vztahy s papežem i ostatními státy
- Snaha navázat na Karla Velikého a obnovit Římské impérium
- Měl 4 manželky: Blanka z Valois, Anna Falcká, Anna Svídnická (s ní má syna Václava), Alžběta (někdy Eliška) Pomořanská (s tou má Zikmunda a Jana Zhořeleckého)

Dědictví po K. IV.

- Václav IV. – měl získat českou a římskoněmeckou korunu
- Zikmund. – uherskou korunu a Braniborsko
- Jan – Zhořelecko (tj. oblast Horní Lužice) – proto Jan Zhořelecký
- Jan Jindřich – bratr Karla IV. – stal se markrabětem moravským

Zakladatelská činnost

- 1348:
 - Pražské vysoké učení = Univerzita Karlova
 - Nové město pražské

- Koňský trh (= Václavské náměstí)
 - Dobytčí trh (=Karlovo náměstí – nej. náměstí ve střed. Evropě)
 - Karlštejn (tam uloženy korunovační klenoty
 - Kaple sv. Kříže – malby od mistra Theodorika
 - Hladová zeď – účel: lepší obrana Pražského hradu a chudí lidé tím dostali možnost si vydělat
 - Přestavby Pražského hradu – Královský palác
 - Chrám sv. Víta (architekti Matyáš z Arrasu a Petr Parléř)
 - Staroměstská mostecká věž
 - 1357 (9.7. – v 5 hod 31 min) – základní kámen ke stavbě Karlova mostu
 - Městské školy
 - Životopis Vita Caroli (latinsky)
- 1378 – zápal plic, umírá, pohřben v chrámu sv. Víta